

UPPSALA UNIVERSITET
Företagsekonomiska institutionen

Upplysningskrav vid värdering till verkligt värde

*En studie om hur företag har anpassat sig till
upplysningskraven kring verkligt värde och revisorns
roll vid granskningen av dess efterlevnad*

Magisterprogrammet i revision
Magisteruppsats 15 hp
Höstterminen 2014
Författare: Sofie Abrahamsson Söderberg & Axel Rällfors
Uppsatsämne: Redovisning och revision
Handledare: Ulf Olsson
Datum för inlämning: 2015-01-15

Förord

Vi vill rikta ett varmt tack till vår handledare Ulf Olsson som har varit oss behjälplig under arbetets gång med värdefulla förslag och synpunkter. Vi vill även tacka våra seminariedeltagare och opponenter för givande diskussioner under uppsatsprocessen.

Uppsala den 15 januari 2015

Sofie Abrahamsson Söderberg

Axel Rällfors

Sammanfattning

De senaste åren har värderingsmetoden värdering till verkligt värde blivit mycket kritiserad. Bland annat anses värderingsmetoden ge allt för stort utrymme för en företagsledning att manipulera de finansiella rapporterna. Uppsatsen behandlar därför hur väl företag följer upplysningskraven som de ska följa när de värderar tillgångar och skulder till verkligt värde enligt den internationella redovisningsstandarden IFRS 13 (International Financial Reporting Standard) samt revisorns uttalande i revisionsberättelsen gällande företagens efterlevnad av upplysningskraven. Detta görs för att studera om upplysningskraven efterföljs och i de fall då företagen inte följer upplysningskraven huruvida revisorn gör ett modifierat uttalande i revisionsberättelsen. Urvalet för studien är samtliga företag noterade på Stockholmsbörsen, Nasdaq OMX Stockholm, inom skogs-, fastighets- och banksektorn år 2012 och år 2013. Data har insamlats genom bearbetning och analyser av respektive företags årsredovisning. Av studien följer att företagen inte efterlever upplysningskraven fullt ut och att respektive företags revisor inte väljer att göra ett modifierat uttalande trots att ISA (International Standards on Auditing) uppmanar till det. Fastighetsbolagen visar högst efterlevnad av upplysningar, därefter kommer skogsbolagen och sist bankerna.

Nyckelord: *Verkligt värde, upplysningskrav, IFRS 13, revisionsberättelse, modifierat uttalande*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 INFÖRANDET AV INTERNATIONELLA REDOVISNINGSTANDARDER I EUROPEISKA UNIONEN	1
1.1.1 UPPLYSNINGARNA KRING POSTER VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE FÖRTYDLIGAS	3
1.2 SYFTET MED STUDIEN	3
1.3 AVGRÄNSNING	3
1.4 UPPSATSENS DISPOSITION	4
2. REFERENSRAM	5
2.1 INTERNATIONELLA REDOVISNINGSTANDARDER	5
2.1.1 VERKLIGT VÄRDE OCH IFRS 13	6
2.2 REVISIONSBERÄTTELSEN	7
2.3 TIDIGARE STUDIER	9
2.3.1 VERKLIGT VÄRDE	9
2.3.2 UPPLYSNINGSKRAV ENLIGT IFRS	10
2.3.3 REVISION	11
2.4 TEORETISK ANSATS	14
3. METOD	15
3.1 FORSKNINGSDSIGN	15
3.2 DATA	16
3.3 OPERATIONALISERING	17
4. RESULTAT	19
5. DISKUSSION	21
5.1 VERKLIGT VÄRDE OCH UPPLYSNINGSKRAV	21
5.2 REVISORERS UTTALANDE	23
6. SLUTSATS	25
6.1 VIDARE STUDIER	26
REFERENSER	27
BILAGA 1	29
BILAGA 2	30
BILAGA 3	32

1. Inledning

1.1 Införandet av internationella redovisningsstandarder i Europeiska unionen

I Sverige, och resterande medlemsländer inom den Europeiska unionen (EU), infördes år 2005 ett krav på att alla börsnoterade företag i sin koncernredovisning skulle följa de internationella redovisningsstandarderna IFRS (International Financial Reporting Standard). Vilket bland annat medförde en ny värderingsmetod, *värdering till verkligt värde*, som innebär att tillgångar och skulder i de finansiella rapporterna kan värderas utifrån marknadsvärde istället för anskaffningsvärde. I och med införandet av IFRS förutspådde många, bland annat finansanalytiker, att de nya standarderna skulle ha en stor påverkan på företags finansiella rapporter, exempelvis att resultaten skulle bli högre eller att tillgångarna skulle få ett förändrat värde i balansräkningen. Det har dock visat sig att införandet i det stora hela inte haft någon större påverkan (Bergin, 2006). För enskilda företag har det däremot enligt Bergin (2006) visat sig att de nya standarderna haft en stor positiv påverkan på företagens resultat. Det är i huvudsak hos skogs- och fastighetsbolag som denna påverkan kan ses. Detta då skogs- och fastighetsbolag från och med införandet kan ta upp stora delar av deras tillgångar till marknadsvärde i de finansiella rapporterna i stället för anskaffningsvärde som tidigare använts i redovisningen. Fastighetsbolaget Wallenstam hade exempelvis ett resultat på 2,2 miljarder kronor före skatt 2005, varav 2 miljarder var uppskrivningar av värdet på bolagets fastigheter (Bergin, 2006).

Den värderingsmetod som möjliggjort för dessa uppskrivningar i skogs- och fastighetsbolagen kallas för värdering till verkligt värde. Metoden utgår från marknadsvärdet och har historiskt sett givit upphov till flera företagsskandaler där företagen gått i konkurs. Exempel på sådana företag är Enron, Worldcom, HQ-bank och Prosolvias (Gwilliam och Jackson, 2008; Bergsell et al., 2010; Svernlöv, 2013). Gemensamt för samtliga dessa skandaler är att företagen innehaft tillgångar och skulder värderade till verkligt värde och att företagsledningarna påverkat de redovisade beloppen i de finansiella rapporterna.

Att en skuld eller tillgång är värderad till verkligt värde gör att en företagsledning har ett visst handlingsutrymme att påverka vilket värde posten är redovisad till. Poster som ofta värderas till verkligt värde är förvaltningsfastigheter, biologiska tillgångar och finansiella instrument. För att värdera sådana poster görs ofta antaganden baserade på i huvudsak uppskattningar om framtiden (bland annat genom nutidsberäkningar om framtida kassaflöden). Informationen som ligger till grund för dessa uppskattningar är ofta svåra att verifiera för användarna av finansiella rapporter. Med andra ord blir innehållet i de finansiella rapporterna

som har poster värderade till verkligt värde beroende av huruvida företagsledningen väljer att utnyttja de möjligheter som ett verkligt värde öppnar upp för (Laux och Leuz, 2009).

Lindvall (2010; 2014) menar att redovisning till ett verkligt värde har lett till en del problem för fastighetsbolag och skogsbolag. När det gäller fastighetsbolag anser Lindvall (2014) att det är märkligt att inga avskrivningar av byggnaderna behöver göras och framför allt att fastighetsbolagen inte behöver föra någon diskussion i sina finansiella rapporter om vilka ekonomiska insatser som krävs för att behålla fastigheterna i det skick för att kunna upprätthålla sin framtida intjäningsförmåga. Enligt Lindvall (2014) kan fastighetsbranschen på detta sätt bygga sina egna "luftslott". I fråga om skogstillgångar anser Lindvall (2010) att redovisning till verkligt värde inte gjort informationsinnehållet i de finansiella rapporterna bättre, vilket var en av målsättningarna i och med införandet av IFRS. Lindvall (2010) hävdar i stället att aktieägare har små möjligheter att verifiera hur företagen kommit fram till de redovisade värdena. I vissa fall framstår det till och med som om företagen vill "*gömma undan dessa tillgångar*" genom ofullständiga finansiella rapporter som inte ger några handfasta kriterier för hur deras värderingsmodeller ser ut eller vad de baseras på.

Vidare var det under finanskrisen som startade år 2008 många banker som riskerade att gå i konkurs på grund av att många av deras tillgångar var värderade till verkligt värde. Eftersom ett verkligt värde återspeglar marknadsvärdet, och marknadsvärdet på finansiella tillgångar föll drastiskt under finanskrisen, skulle den då gällande redovisningsstandarden göra att bankerna inte längre kunde bedriva sin verksamhet och gå i konkurs. I samband med detta och på grund av påtryckningar från ledande politiker inom EU ändrade IASB (International Accounting Standards Board) den redovisningsstandard (IAS 39) som reglerade detta för att undvika att europeiska storbanker skulle gå i konkurs (Balans, 2011).

Värdering till verkligt värde har som sagt fått relativt stor uppmärksamhet i media, men även forskare har riktat kritik gentemot värderingsmetoden (exempelvis Jaggi et al., 2010; Planting et al, 2008; Bowen et al., 2014). Mycket av kritiken har riktats mot hur värdering till verkligt värde gav upphov till eller åtminstone hade stor påverkan på finanskrisen år 2008. I många fall har även den bristande tillförlitligheten hos de värderingsmetoder som använts för att beräkna det verkliga värdet kritiserats (Jaggi et al., 2010).

I och med den bristande tillförlitligheten och verifierbarheten som verkligt värde ger upphov till har revisorer fått en mycket viktig roll att kommentera huruvida de finansiella rapporterna är korrekta. Det har dock vid ett flertal tillfällen riktats kritik mot revisorer på grund av att de inte gör ett modifierat uttalande i revisionsberättelsen trots att det enligt kritikerna skulle vara på sin plats (Neurath, 2011; Hedelius, 2014). Den mediala uppmärksamheten har i

viss mån lett till att allmänheten fått ett minskat förtroende för revisorernas arbete när det gäller att granska poster värderade till verkligt värde (af Ekenstam och Brännström, 2013). Forskare anser dock att revisorer ofta saknar den kunskap, kompetens och de verktyg som krävs för att granska sådana poster (Chen et al., 2013; Christensen et al., 2012). Christensen et al. (2012) ifrågasätter vidare om det är rimligt att revisorer ska ha denna kunskap och kompetens. I dagsläget innebär dock de internationella revisionsstandarderna (ISA) att revisorer ska göra en bedömning och granskning av uppskattningar i redovisningen och uttala sig om de i alla väsentliga avseenden är korrekta.

1.1.1 Upplysningarna kring poster värderade till verkligt värde förtydligas

IASB implementerade i januari 2013 en redovisningsstandard, IFRS 13, som börsnoterade bolag ska följa. IFRS 13 ska fungera som en komplettering till övriga redovisningsstandarder som behandlar verkligt värde och målsättningen är att förtydliga användningen och den upplysningsskyldighet som följer vid värdering till verkligt värde. Syftet med standarden är i huvudsak att öka företags upplysningar kring poster som är värderade till verkligt värde i de finansiella rapporterna (vilka specificeras i IFRS 13 p. 93). Detta ska i sin tur göra de finansiella rapporterna, innehållande poster värderade till verkligt värde, mer användbara som beslutsunderlag för olika typer av intressenter (Lorentzon, 2013).

1.2 Syftet med studien

I och med införandet av IFRS 13 och dess innebörd med ökade upplysningskrav när poster värderas till verkligt värde finns det anledning att studera hur stor effekt införandet har haft på företags finansiella rapporter. I syfte att klargöra detta studeras i det följande i vilken grad företag följer de upplysningskrav som framgår av IFRS 13 p. 93. Vidare studeras även revisorers uttalanden i revisionsberättelser. Detta i syfte att urskilja om revisorer gör ett modifierat uttalande i de fall då företagen som omfattas av studien (se bilaga 1) inte efterlever samtliga upplysningskrav enligt IFRS 13.

1.3 Avgränsning

Studien avgränsas till samtliga företag noterade på Nasdaq OMX Stockholm inom fastighets-, skogs- och banksektorn för perioden 2012-2013. Genom att välja samtliga företag ger studien ett totalresultat över vilken effekt IFRS 13 har haft på de finansiella rapporterna för svenska

företag. De valda sektorerna valdes eftersom dessa företag innehar en stor andel poster värderade till verkligt värde enligt tredje nivån i värderingshierarkin.

1.4 Uppsatsens disposition

Uppsatsen disponeras enligt följande. I kapitel 2 presenteras revisions- och redovisningsstandarderna IFRS 13, ISA 700 och ISA 705 när det gäller frågor som behandlar verkligt värde och revisorns uttalanden i revisionsberättelsen samt relevanta bestämmelser i aktiebolagslagen (2005:551). I kapitel 2 behandlas vidare tidigare studier kring verkligt värde, tidigare empiriska studier om hur väl företag följer både frivilliga och obligatoriska upplysningskrav i de finansiella rapporterna och tidigare studier om revision. I kapitel 3 presenteras den valda metod och den insamling av data som har skett för denna studie. I kapitel 4 presenteras studiens resultat. I kapitel 5 diskuteras resultatet. Slutsatser och förslag på vidare studier presenteras i kapitel 6.

2. Referensram

2.1 Internationella redovisningsstandarder

Det har sedan länge funnits en önskan om en harmonisering av redovisningsstandarder världen över och under de senaste tio åren har mycket hänt. Nu finns det två dominerande internationella redovisningsstandarder, vilka är GAAP (Generally Accepted Accounting Principles), som i huvudsak efterföljs i USA, och IFRS, som i huvudsak efterföljs inom EU. Sedan 2005 är alla börsnoterade företag inom EU tvingade att följa IFRS i sin koncernredovisning (Whittington, 2008). Men även länder utanför EU följer dessa standarder på frivillig basis. Det har visat sig att en mängd länder med skilda kulturer och attityder gentemot redovisning har kunnat implementera dessa standarder. Med andra ord finns det en global acceptans av IFRS (Carmona och Trombetta, 2008).

IFRS bestäms av IASB som är ett privat organ som EU inte har någon lagstadgad kontroll över (Chiapello och Medjad, 2009). Det finns dock ett problem med att IASB är ett privat organ eftersom det gör att den offentliga sektorn saknar möjlighet att involvera sig i skapandet av redovisningsstandarder (Chiapello och Medjad, 2009). Tidigare utformades redovisningsregler på nationell nivå genom en kombination av offentlig och privat sektor (Perry och Nölke, 2006). På grund av att IASB är ett privat organ kunde IASB införa redovisningsmetoder som till exempel verkligt värde utan att det fördes en diskussion med offentlig sektor (Perry och Nölke, 2006). Dock kan organ som EU påverka IASB genom lobbying, men eftersom även företag och olika länder kan försöka påverka IASB kan det skapa hinder för IASB att skapa standarder med hög kvalitet (Zeff, 2002).

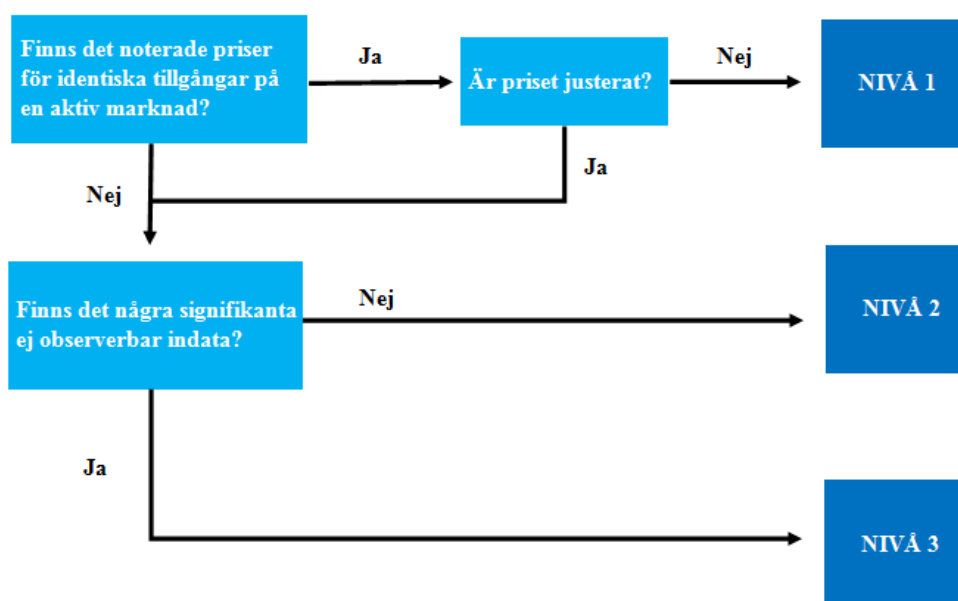
IFRS är principbaserade standarder som i jämförelse med regelbaserade standarder är mer öppna för tolkning. Med andra ord fungerar de principbaserade standarderna mer som riktlinjer. Att standarderna är utformade på det sättet är motiverat av att världen är mycket föränderlig och därför måste redovisningsreglerna ge ett visst utrymme för tolkning för att bli tillämpbara och därmed värdefulla som beslutsunderlag för intressenter (Carmona och Trombetta, 2008). Vidare krävs även principbaserade standarder för att standarderna ska fungera på en global nivå eftersom de måste kunna anpassas till länders olika förutsättningar. Det ökade tolkningsutrymmet som principbaserade standarder medför kräver dock högre kompetens och kunskap av både de som arbetar med redovisningen men även de revisorer som granskar de finansiella rapporterna (Carmona och Trombetta, 2008). Fördelen med regelbaserade standarder är att de ger mer struktur och att de är lättare för revisorer att granska sådana finansiella rapporter (Benston et al., 2006; Carmona och Trombetta, 2008).

2.1.1 Verkligt värde och IFRS 13

Sedan införandet av IFRS har börsnoterade företag haft möjligheten att värdera tillgångar och skulder, såsom skogsbruk, förvaltningsfastigheter samt finansiella instrument, till verkligt värde i stället för anskaffningsvärde. Verkligt värde definieras som

”det pris som skulle erhållas vid en försäljning av en tillgång eller den ersättning som skulle erläggas för att överföra en skuld i en "normal" transaktion mellan marknadsaktörer vid tillfället då värdering görs” (IFRS 13 p. 9).

Verkligt värde kategoriseras i en värderingshierarki med avseende på indata som används för värderingen. Värderingshierarkin delas in i tre nivåer. Nivå 1 innebär att det finns noterade priser på en aktiv marknad för identiska tillgångar och skulder som ett företag innehar. Om det finns ett pris på nivå 1 måste den användas vid värderingen i redovisningen. Nivå 2 innebär att andra indata än de noterade ingående priserna i nivå 1 går direkt eller indirekt att observera för tillgångar eller skulder. När det gäller nivå 3 finns det endast icke observerbar indata för tillgångar eller skulder. På denna nivå använder sig företagen i stället av bästa tillgängliga information, vilket ofta är företagens egna data, för att göra en värdering av tillgångar eller skulder. I figur 1 beskrivs hur de olika nivåerna fastställs för icke finansiella tillgångar och skulder.

Figur 1. Fastställande av nivå i värderingshierarkin (egenarbetad).

Incitamenten bakom införandet av verkligt värde var att skapa finansiella rapporter som skulle bli mer användbara för olika typer av intressenter, eftersom verkligt värde återspeglar marknadspriset, något som anskaffningsvärdet inte gör (Wells, 2003; Barth et al., 2001). Problematiken uppkommer dock i de fall då det inte finns någon aktiv marknad. Tillgången eller skulden beräknas i sådana fall ofta utifrån nutidsberäkningar av framtida kassaflöden. Med andra ord är de redovisade värdena högst beroende av de antagandena som gjorts om framtiden. För intressenter har det därmed blivit mer komplext att verifiera om finansiella rapporter speglar verkligheten på ett sanningsenligt sätt, något som givetvis inte är önskvärt (Laux och Leuz, 2009).

I januari 2013 infördes redovisningsstandarderna IFRS 13 som ska skapa tydligare riktlinjer när det gäller värdering till verkligt värde, framför allt vilka upplysningskrav som följer vid värdering till verkligt värde. Standarden kräver vidare mer tilläggsinformation om tillgångar som värderas enligt tredje nivån i värderingshierarkin, eftersom sådana bedömningar är mer öppna för subjektiva bedömningar än nivå 1 och 2.

Målen med de upplysningskrav som framgår av IFRS 13 är att användarna av de finansiella rapporterna ska kunna bedöma vilka tekniker och indata som använts samt hur värderingen av verkligt värde enligt tredje nivån i värderingshierarkin påverkar resultatet (p. 91). För att uppnå detta måste företagen beakta vilken detaljnivå som är nödvändig för att uppnå upplysningskraven, vilken betoning som ska läggas på varje enskilt krav, om informationen behöver slås ihop eller delas upp och om det krävs någon ytterligare information för att användarna av de finansiella rapporterna ska kunna utvärdera den kvantitativa informationen som lämnas (p. 92). Enligt IFRS 13 måste företagen åtminstone uppge viss detaljinformation om bland annat vilka värderingsprocesser och de underliggande antagandena som används vid värdering enligt tredje värderingshierarkin (p. 93), för fullständig information i fråga om upplysningskraven se bilaga 2.

2.2 Revisionsberättelsen

Enligt 9 kap. 28 § aktiebolagslagen (ABL) ska revisorn efter en revision av ett företag upprätta en revisionsberättelse där revisorn ska kommentera huruvida företaget har handlat i linje med god redovisningssed. Revisionsberättelsen fungerar därmed i det avseendet som ett intyg för att övriga intressenter ska kunna avgöra om företagsledningen sköter eller missköter uppdrag som åligger dem. Vidare regleras upprättandet av en revisionsberättelse i ABL. I 9 kap. 28-38 §§ ABL beskrivs uttryckligen hur och vad som ska tas upp i en revisionsberättelse. De bestämmelser i ABL som är av särskilt intresse för denna studie är det som föreskrivs i 9 kap.

31 §. Av paragrafens första stycke framgår bland annat att revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning. Om det i årsredovisningen inte har lämnats tillräckligt med upplysningar som ska lämnas enligt tillämplig lag, ska revisorn enligt andra stycket ange detta och, om möjligt, lämna behövliga upplysningar i revisionsberättelsen.

Utöver svensk lagstiftning finns det internationella revisionsstandarder som får allt större betydelse och genomslagskraft gällande revisionen och upprättandet av revisionsberättelsen. Detta för att företag i allt större utsträckning är beroende och påverkas av varandra. International Standards on Auditing (ISA) är en samling standarder som innehåller grundläggande principer och viktiga tillvägagångssätt med förklaringar och kommentarer kring revisionsområdet (FARs Samlingsvolym, Revision, 2014, s. 7-9). ISA 700 behandlar hur en revisor ska bilda sig en uppfattning och uttala sig om finansiella rapporter. Syftet med ISA 700 är att verka för att revisionsberättelser ska vara enhetliga och trovärdiga. En revisionsberättelse som upprättas enligt ISA ska således vara jämförbar världen över. Standarden fastställer att en revisor klart och tydligt ska uttrycka sin uppfattning genom ett uttalande i den skriftliga rapporten. En revisor har två val att göra vid sitt uttalande. En revisor ska göra ett uttalande enligt standardformuleringen om en revisor drar slutsatsen att de finansiella rapporterna har upprättats korrekt. Om en revisor anser att de finansiella rapporterna innehåller väsentliga felaktigheter eller att en revisor saknar tillräckliga revisionsbevis ska ett modifierat uttalande ske (ISA 700 p. 16 och 17).

I ISA 705 finns bestämmelser om en revisors ansvar att lämna ett modifierat uttalande i revisionsberättelsen om en revisor finner det nödvändigt. Kraven för att en revisor ska lämna ett modifierat uttalande i revisionsberättelsen är (1) att de finansiella rapporterna som helhet innehåller väsentliga felaktigheter och (2) om en revisor inte kan inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis för att kunna dra slutsatsen att de finansiella rapporterna inte innehåller väsentliga felaktigheter (ISA 705 p. 4).

Det finns tre typer av ett modifierat uttalande: (1) uttalande med reservation, (2) uttalande med avvikande mening och (3) att en revisor avstår från att uttala sig. Vilket uttalande som en revisor ska använda beror på karaktären på felaktigheterna samt en revisors bedömning av hur avgörande effekten av dessa felaktigheter kan ha på de finansiella rapporterna (ISA 705 p. 2).

När det gäller upplysningar i finansiella rapporter har revisorn ett uppdrag att bedöma om de innehåller alla de upplysningar som krävs av det tillämpliga ramverket för finansiell rapportering (ISA 705 p. A7). Om detta inte anses uppfyllt ska en revisor göra ett modifierat

uttalande. Det behöver således inte endast vara felaktigt värderade belopp som påverkar huruvida en revisor ska avge ett modifierat uttalande utan även avsaknaden av ändamålsenliga och tillräckliga upplysningar kan leda till ett modifierat uttalande (ISA 705 p. A7 a).

2.3 Tidigare studier

2.3.1 Verkligt värde

Värdering till verkligt värde är en av de mest uppmärksammade redovisningsmetoderna som infördes med anledning av att alla börsbolag i EU blev skyldiga att följa IFRS. Införandet av verkligt värde gjorde vidare att sambandet mellan vad ett företag betalat för en tillgång och vad den är redovisad till i de finansiella rapporterna togs bort, det vill säga det samband som fanns när tillgångar redovisades till anskaffningsvärde (Perry och Nölke, 2006). Övergången till verkligt värde har motiverats av att värderingsmetoden skulle göra de finansiella rapporterna mer relevanta än vid användning av anskaffningsvärde. Anskaffningsvärde innebär å andra sidan högre tillförlitlighet (Laux och Leuz, 2009). Självklart anser de flesta att de finansiella rapporterna borde vara både relevanta och tillförlitliga, men till viss del finns det alltid en balansgång mellan relevans och tillförlitlighet (Laux och Leuz, 2009). Debatten om vad som är viktigast av relevans och tillförlitlighet är inte ny och det finns olika uppfattningar om vilken som är att föredra. Under 1960- och 1970- talet diskuterades det mycket om huruvida prisförändringar skulle kunna utläsas i redovisningen (Whittington, 2009). I och med införandet av verkligt värde kan prisförändringarna i dag ses i de finansiella rapporterna. Många anser dock att verkligt värde fungerar bättre i teorin än i praktiken då den ger en procyklisk effekt på det finansiella systemet (Laux och Leuz, 2009; Whittington, 2008).

I teorin ska verkligt värde påverkas mer av marknaden än av företagsledningen, och därför ska intressenter av de finansiella rapporterna få bättre information som är oberoende av företagsledningens influenser. Men eftersom detta kräver en perfekt och fullständig marknad, blir resultatet sällan så i praktiken (Whittington, 2008). Det blir problem vid implementeringen av verkligt värde när den är värderad enligt andra och framförallt tredje nivån i värderingshierarkin. Detta eftersom värdering till verkligt värde, i motsats till vad den borde ge företagsledningen mer flexibilitet och därmed även större möjlighet till manipulation. Det finns även de som argumenterar för att verkligt värde gör de finansiella rapporterna mer transparenta eftersom de reflekterar nuvarande prisförhållanden på marknaden. Men när det inte finns en perfekt och fullständig marknad blir även transparensen sämre (Laux och Leuz, 2009). Sammanfattningsvis är det således vid implementeringen som verkligt värde blir problematisk. Förutom de angivna problemen finns det även ett problem att verkligt värde kan

ge upphov till rättstvister. Eftersom de som arbetar med redovisningen och revisorerna som granskar redovisningen behöver göra bedömningar för att avgöra det verkliga värdet och dess korrekthet riskerar de att bli stämnda om detta görs felaktigt (Laux och Leuz, 2009).

Genom empiriska studier har forskare kommit fram till att verkligt värde baserat på antaganden enligt tredje nivån i värderingshierarkin medför en del problem (Barth, 1994; Nelson, 1996). Värdering till verkligt värde enligt första och andra nivån i värderingshierarkin är dock relativt tillförlitliga (Gwilliam och Jackson, 2008). Gwilliam och Jackson (2008) genomförde en fallstudie på de värderingar inom verkligt värde som gjordes i företaget Enron. I Enrons finansiella rapporter år 2000 var cirka 35 procent av tillgångarna värderade till verkligt värde enligt tredje nivån i värderingshierarkin. Det går att argumentera att det är irrelevant vilken värderingsmetod som används utan det viktigaste är att de finansiella rapporterna ska ge användarna tillräckligt med information för att de ska kunna förstå och kunna verifiera siffrorna. I fallet med Enron var detta inte möjligt på grund av att användarna inte kunde urskilja vilka värderingar till verkligt värde som hade en resultatpåverkan och inte heller huruvida de bakomliggande antagandena var subjektiva eller inte. Gwilliam och Jacksons (2008) slutsatser är att (1) värdering till verkligt värde inte fungerar på ett tillfredställande sätt när det inte finns en fullständig marknad för tillgången eller skulden, (2) att även om det är en tredje person som granskar de finansiella rapporterna, i form av en oberoende revisor, så är det svårt att granska en post värderad till verkligt värde enligt tredje värderingshierarkin och (3) verkligt värde ger utrymme för företagsledningen att förvränga de finansiella rapporterna för att nå vissa finansiella mål. Dock hävdar Gwilliam och Jackson (2008) att de tror att verkligt värde i slutänden kommer förbättra de finansiella rapporterna då de kommer vara bättre beslutsunderlag för olika typer av intressenter. Att verkligt värde är problematiskt menar Gwilliam och Jackson (2008) beror på att det finns implementeringsproblem som gör att verkligt värde ger för stort utrymme för flexibilitet. Därmed ger värdering till verkligt värde utrymme till manipulation från företagsledningens sida och således inte för att incitamenten bakom verkligt värde är fel.

2.3.2 Upplysningskrav enligt IFRS

Ett viktigt sätt för företag att skapa relevant och värdefull information för dess intressenter är att ge ut finansiell information med hög kvalitet. Finansiell information som presenteras i enlighet med lagstiftares krav anses hålla god kvalitet (Verrecchia, 2001). Det är därför viktigt för företag att följa redovisningsstandarderna och de upplysningskrav som ställs i dem. Enligt Healy och Palepu (2001) ska upplysningskrav med hög kvalitet ge intressenterna en slags försäkran om att den publicerade informationen är tillförlitlig. De obligatoriska

upplysningskraven som ställs i många redovisningsstandarder ökar jämförbarheten mellan olika företags finansiella rapporter (Beyer et al., 2010).

Trots att många redovisningsstandarder ställer krav på att vissa upplysningar ska återfinnas i de finansiella rapporterna visar tidigare studier att företag inte följt kraven helt och hållet. Omar (2011) finner exempelvis att de undersökta börsbolagen i Jordanien följt samtliga obligatoriska upplysningskrav enligt IFRS till 83,12 procent år 2003. I en annan studie av Popova et al. (2013) hade de undersökta börsföretagen följt samtliga obligatoriska upplysningskrav enligt IFRS till i genomsnitt 91,51 procent mellan åren 2006-2010. Båda dessa studier visar dock att företagen följt upplysningskraven i högre utsträckning i slutet av de valda perioderna. En annan studie, där 17 europeiska länder undersöktes, visar dock att företagen endast till 73 procent följt IFRS upplysningskrav gällande rapportering av rörelseförvärv och goodwill (Glaum et al., 2013). Studien visar också att företag från Sverige, Finland och Danmark i genomsnitt följt upplysningskraven bättre. Även Vandemaele et al. (2005) finner att svenska företag lämnar flest upplysningar gällande immateriella tillgångar (jämfört med engelska och holländska). Damian et al. (2014) finner att upplysningarna gällande verkligt värde har ökat mellan år 2007-2009, en ökning från 50 procent år 2007 till 71 procent år 2009.

Förutom geografisk placering visar tidigare forskning att även storleken på företagen har betydelse för huruvida företagen följer redovisningsstandarderna (Ahmed & Courtis, 1999). Stora företag tenderar att följa standarderna i högre omfattning. Enligt Popova et al. (2013) kan det bero på att större företag har fler intressenter och därmed följs av fler analytiker och att de får större uppmärksamhet i media. Glaum et al. (2013) menar att större företag även innehar de resurser och den expertis som krävs för att skapa mer sofistikerade finansiella rapporter, vilket mindre företag ofta saknar.

2.3.3 Revision

Under finanskrisen år 2008 kritiserades värdering till verkligt värde starkt eftersom det enligt många hade en stark påverkan på utfallet. Även revisorer kritiserades för sin oförmåga att förutspå finanskrisen (Arnold, 2009). Men vad som ska ingå inom ramen för en revisors arbete är inte helt självklart och det är inte heller helt självklart vad som är god revisionskvalitet. Revisorer har dock en central funktion på kapitalmarknaden och därmed är det viktigt att revisionen håller en hög kvalitet (Carrington, 2010). Men om det inte finns en definition på vad god revisionskvalitet är hur ska då revisorer kunna göra ett tillräckligt bra arbete för att uppnå den? I praktiken är en framgångsrik revisor en revisor som följer de riktlinjer som finns för

revisionsprocessen, att revisorn följer processen med en hög grad av professionalism och att revisorn vet vad som är tillräcklig revision (Carrington, 2010).

I takt med de ökade antalet företagskandaler där företagsledningar påstås på olika sätt ha manipulerat siffror har medvetenheten kring bedrägerier och revisorns uppgift att upptäcka manipulationsförsök ökat. Det är således viktigt för revisorn att vara uppmärksam på om det återfinns förhållanden som ökar möjligheten att begå bedrägeri (Hogan et al., 2008). Tidigare studier har dock visat att klientrelationen är ett hot mot revisorns oberoende och därmed revisionens resultat. Klientrelationen innebär den relation som revisorn har med sin kund. Revisorn är intresserad av att hålla en god kontakt med sin kund, samtidigt som revisorn måste vara tillräckligt oberoende för att uttala sig om eventuella felaktigheter som uppkommer i samband med revisionen. Klientrelationen får därmed inte bli alltför stark att den skulle ha inverkan på revisorn som därmed skulle hindra revisorn att göra ett modifierat uttalande om så är nödvändigt (Hellman, 2011).

Redovisningsprocessen är vidare inte en neutral teknisk metod och det är därför viktigt för både revisorn och det reviderade företaget att samarbeta för att skapa legitima finansiella rapporter (Power, 2003). Revisorns roll är att skapa en försäkran och därmed göra de finansiella rapporterna mer tillförlitliga än vad de hade varit utan granskning, vilket i sin tur förbättrar effektiviteten på kapitalmarknaden (Power, 2003).

När en revisor utför en granskning av ett företag ska revisorn uttala sig om huruvida de finansiella rapporterna i all väsentlighet är korrekta. För detta måste revisorn göra en riskbedömning av vilka områden och poster som bör granskas (ISA 315, p. 5). Revisorn kan inte granska samtliga poster. Med andra ord kan revisorn aldrig vara helt säker på att det granskade företagets finansiella rapporter inte innehåller några felaktigheter (Power, 2003). Målet med en revision, i bemärkelse bestyrkandeuppdrag, är att öka graden av tilltro hos intressenter genom att uttala en slutsats (Ramverk för bestyrkandeuppdrag, p. 7). Slutsatsen uttalar revisorn i revisionsberättelsen och genom att revisorn undertecknar denna ger det en indikation till intressenterna att de kan känna sig trygga med den finansiella rapporten (Carrington, 2010). Det finns dock ett problem att intressenter ofta tror att revisorer mer eller mindre fullständigt garanterar att de finansiella rapporterna är korrekta, vilket de följaktligen inte kan. Detta är vad som kallas *förväntningsgapet* (Ruhnke & Schmidt, 2014). Men även om revisionen i teorin ska öka trovärdigheten i de finansiella rapporterna menar Healy och Palepu (2001) att det finns få empiriska bevis på att revisorer lyckas öka trovärdigheten när de granskar de upplysningskrav som ska återfinnas i de finansiella rapporterna.

Relativt mycket forskning som gjorts gällande revisionsberättelsen behandlar revisorns uttalande om det finns betydande tvivel om förutsättningarna för fortsatt drift, det vill säga revisorns förmåga att förutse konkurser och i så fall om det resulterar i en modifierad revisionsberättelse eller inte (Ireland, 2003). Det finns dock fler modifieringar som kan göras i revisionsberättelsen, till exempel om revisorn har meningsskiljaktigheter gällande redovisningens korrekthet, bokföringsmetoder och upplysningar. Revisorns förmåga att upptäcka felaktigheter är en komponent som är avgörande för kvaliteten i revisionen. Enligt tidigare studier (till exempel Craswell et al., 1995; DeFond et al., 2000) tenderar större revisionsbolag att ha en högre revisionskvalitet i jämförelse med mindre revisionsbolag. Sannolikheten för att revisionsbolaget avger ett modifierat uttalande torde således vara högre för större revisionsbolag (Ireland, 2003). Större revisionsbolag har dock ofta kunder som håller högre redovisningskvalitet vilket innebär att sådana företag ofta är mer korrekta i upprättandet av sin årsredovisning. Därför har större företag inte så många modifierade revisionsberättelser (Ireland, 2003). Det är således ovanligt att börsbolag får modifierade revisionsberättelser (Lennartsson, 2014).

När det gäller en revisors kunskap och kompetens att granska en post som värderats till verkligt värde har det i tidigare forskning ifrågasatts om revisorerna har den kompetens som krävs för att kunna nå den nivå av försäkran som revisionsstandarden (ISA 540) kräver (Christensen et al. 2012). Christensen et al. (2012) ställer sig även frågande till om det ens är realistiskt att revisorer ska kunna det. Lilien et al. (2013) menar att revisorer ofta misslyckas när de granskar poster värderade till verkligt värde enligt tredje nivån i värderingshierarkin. En post som är värderad till verkligt värde har en inneboende osäkerhet som enligt Bell och Griffin (2012) inte går att eliminera eller minimera genom revision.

2.4 Teoretisk ansats

Utifrån de presenterade redovisnings- och revisionsstandarderna, bestämmelserna i aktiebolagslagen och tidigare studier gällande verkligt värde, upplysningskrav och revision sammanfattas den teoretiska ansatsen för denna studie enligt tabell 1.

	Gällande lagar och standarder	Tidigare studier	Implikationer för denna studie
IFRS	<ul style="list-style-type: none"> – Enligt IFRS 13 ska företagen vara tydliga och uttömmande när det gäller upplysningskraven gällande verkligt värde. 	<ul style="list-style-type: none"> – Företag som använder verkligt värde enligt nivå 3 har större möjlighet att påverka de belopp som återfinns i de finansiella rapporterna. – Företag följer inte upplysningskrav till 100 procent. – Verkligt värde gör de finansiella rapporterna mer relevanta än vid användning av anskaffningsvärde. – Verkligt värde fungerar bättre i teorin än i praktiken. – Stora företag tenderar att följa standarderna i högre omfattning. 	<ul style="list-style-type: none"> – Företag som har incitament att manipulera sina finansiella rapporter kan ha svårare att följa upplysningskraven. – Troligtvis kommer denna studies urvalsgrupp inte följa upplysningskraven enligt IFRS 13 fullt ut men ändå till en hög grad.
ISA och ABL	<ul style="list-style-type: none"> – Revisionsberättelser utformad enligt ISA ska kunna jämföras världen över. – Enligt ISA och ABL ska revisor göra ett modifierat uttalande om upplysningskraven inte är tillräckliga och ändamålsenliga. 	<ul style="list-style-type: none"> – Revisionsberättelse har en funktion att öka tilliten till finansiella rapporter – Det är relativt ovanligt med modifierade revisionsberättelser. – Större företag har sällan modifierade revisionsberättelser. – Större revisionsbolag yttrar i högre grad modifierade uttalanden i jämförelse med mindre revisionsbolag. – Revisorer har en central funktion i kapitalmarknaden och bolagsstyrningen och därmed anses det viktigt att revisionen håller hög kvalitet. 	<ul style="list-style-type: none"> – Det kommer troligtvis återfinnas få modifierade revisionsberättelser i denna studies urvalsgrupp. – Företag förväntas följa redovisningsstandarderna med hög redovisningskvalitet. – Om något ändå är felaktigt eller på annat sätt missvisande i rapporterna torde de bli upptäckta av revisionsbolagen då de revideras av de största revisionsbolagen.

Tabell 1. Teoretisk ansats (egenarbetad).

3. Metod

3.1 Forskningsdesign

Som framgår av kapitel 1.2 är studiens syfte att studera dels huruvida företag följer de nya upplysningskraven enligt IFRS 13, dels om kraven inte följs fullt ut om revisorerna i så fall gör ett modifierat uttalande i revisionsberättelsen. Därför delas studien in i två delar. Den första delen (1) behandlar huruvida de valda företagen följer upplysningskraven enligt IFRS 13 och i den andra delen (2) revisorns uttalande. När det gäller den första delen hämtas data in från företagens respektive årsredovisningar. Gällande den andra delen hämtas data in från revisionsberättelserna för respektive företag.

När det gäller den första delen används IFRS 13 p. 93 som utgångspunkt. För att avgöra hur stor effekt IFRS 13 haft på aktuella företags förmåga att upplysa användarna av de finansiella rapporterna om deras värderingar till verkligt värde studeras årsredovisningar från både år 2012 och år 2013. I IFRS 13 framgår 13 stycken specificerade upplysningskrav som företagen sedan den 1 januari 2013 ska efterleva när de värderar tillgångar och skulder till verkligt värde. Genom att koda respektive upplysningskrav med 1 eller 0 kommer varje företag att tilldelas en genomsnittlig grad av efterföljande av de obligatoriska upplysningskraven enligt IFRS 13 p. 93. Se vidare kapitel 3.2 för operationalisering. Varje upplysningskrav kommer att kodas med 1 om upplysningskravet är uppfyllt och med 0 om upplysningskravet inte är uppfyllt. Att det i denna studie har valts att endast använda 1 och 0 beror på att fler grader skulle göra bedömningen mer subjektiv och därmed skulle resultatet få både lägre verifierbarhet men även lägre reliabilitet. Således sker ingen viktning av poängskalan om upplysningskravet följs. Tidigare studier där olika typer av obligatoriska och frivilliga upplysningskrav studerats har även använt denna typ av poängsättning (exempelvis Glaum et al., 2013). Om viss information återfinns i de finansiella rapporterna men inte tillräckligt för att uppfylla ett specifikt upplysningskrav kommer således inte 0,5 poäng att delas ut. Detta görs eftersom att upplysningskraven enligt IFRS 13 är relativt specifika men inte precisa och därmed kan kraven tolkas och uppfyllas på olika sätt. Exempelvis kräver IFRS 13 att företagen ska ange hur känslig deras värdering till verkligt värde är för förändringar av de bakomliggande antagandena (IFRS 13 p. 93 h. i.). Sådana typer av känslighetsanalyser kan presenteras på olika sätt. I vissa fall återfinns känslighetsanalyserna i en tabell med tydliga siffror på hur en förändring av exempelvis diskonteringsräntan påverkar det redovisade värdet och resultatet medan de i andra fall anges i löpande text och återges i ord snarare än siffror. Vid insamling av den information som har skett för denna studie kommer den subjektiva bedömningen ha en betydelse för studiens resultat. Som tidigare nämnts har insamling skett från respektive företags årsredovisning med

tillhörande noter som behandlar tillgångar värderade till ett verkligt värde. Strukturen på redovisningen skiljer sig dock åt mellan företagen. Detta har medfört en till viss del subjektiv bedömning vid insamlandet av data men för att minimera inflytande av egna bedömningar har inhämtningen och tolkningen av data skett på ett så enhetligt och metodiskt sätt som möjligt. Trots detta kan bedömningen ge vissa implikationer för studiens slutliga resultat. Exempelvis, som tidigare angetts, har det ibland varit komplicerat att tolka huruvida ett visst upplysningskrav har uppfyllts eller inte. De studerade bankerna har exempelvis mycket omfattande och avancerade analysverktyg och modeller som de använder för indata som finns tillgänglig. Analysverktygen och modellerna presenterar bankerna inte i detalj. För att följa upplysningskraven i IFRS 13 måste företagen i detalj upplysa om icke observerbar indata. I fallet med bankerna delges ingen sådan detaljerad information om indata utan i noterna hänvisas det endast till deras analysverktyg och modeller. Vid bedömningen om bankerna uppfyller upplysningskraven har det således stundtals varit besvärligt att avgöra om kraven är uppfyllda. Vidare är de tre olika tillgångarna för denna studie skog, förvaltningsfastigheter och finansiella instrument olika svåra att bedöma, vilket också har givit vissa insamlingssvårigheter för studien. Detta är något vi är väl medvetna om. Vi bedömer ändå resultatet som tillräckligt tillförlitligt.

I den andra delen av studien studeras revisionsberättelserna utifrån om en revisor följer standardformuleringen eller inte. I de fall han eller hon gör ett modifierat uttalande undersöks det om revisorns uttalande går att härleda till en post värderad till verkligt värde. Om så är fallet kommer revisorn att anges ha gjort ett modifierat uttalande. Men om exempelvis revisorn uttalat sig om företags fortsatta drift utan koppling till någon post värderad till verkligt värde tolkar vi det som att revisorn inte gör ett modifierat uttalande. Detta sker på grund av att andra typer av modifierade uttalanden än de kopplade till verkligt värde saknar relevans för studiens syfte. Att ta hänsyn till sådana uttalanden skulle leda till ett felaktigt och missvisande resultat då det inte behandlar revisorns förmåga att uttala sig om efterlevnaden av IFRS 13. För denna del av studien tas endast år 2013 i beaktande. Detta sker eftersom IFRS 13 infördes den 1 januari 2013 och under år 2012 följde företagen den endast på frivillig basis. En revisor hade sålunda under år 2012 inga krav eller incitament att uttala sig om huruvida företagen följde upplysningskraven enligt IFRS 13.

3.2 Data

Urvalet för studien är samtliga svenska företag inom skogs-, fastighets- och banksektorn noterade på Nasdaq OMX Stockholm år 2012 och år 2013 (se bilaga 1). Valet av sektorer motiveras av att samtliga företag inom ovan nämnda sektorer värderar relativt stora delar av

sina poster till verkligt värde enligt tredje nivån i värderingshierarkin. Att de innehar tillgångar värderade till verkligt värde enligt tredje nivån i värderingshierarkin gör att fler av upplysningskraven enligt IFRS 13 blir aktuella. Detta då vissa av kraven endast gäller poster värderade till tredje nivån i värderingshierarkin. Att dessa typer av företag valdes beror även på att aktuella företagsskandaler visat att det är den tredje nivån i värderingshierarkin som är mest problematisk. Genom att välja samtliga företag inom respektive sektor som är noterade på Nasdaq OMX Stockholm kan slutsatser dras för hela populationen för de valda sektorerna i Sverige. Företag med brutet räkenskapsår har exkluderats från studien.¹ Skälet till det är att få en enhetlig bild av insamlad data, samt att företag med brutet räkenskapsår har haft kortare tid att anpassa sig till standarden. Företag som är noterade som skogsbolag men inte innehar skogstillgångar utan endast sågverksverksamhet och liknande verksamhet har också exkluderats från studien.² Detta har sin orsak i att sådana företag inte innehar skog värderat till verkligt värde enligt tredje nivån i värderingshierarki. Att ingen hänsyn tas till icke noterade bolag beror på att dessa inte behöver följa IFRS.

Vid inhämtningen av data tas endast tillgången skog i beaktning när det gäller skogsbolagen. För fastighetsbolag tas endast förvaltningsfastigheter i beaktning och för banker beaktas endast finansiella tillgångar värderade till verkligt värde. Om hänsyn exempelvis skulle tas till skogsbolagens innehav av finansiella instrument värderade till verkligt värde skulle studien gå miste om värdefull information eftersom resultatet huruvida upplysningskraven efterföljs för skog värderade till verkligt värde skulle försvinna. Vid insamlingen av data utgår studien från koncernredovisningens resultaträkning, balansräkning och hänvisade noter gällande värderingsmetoder och annan information om det aktuella tillgångsslaget.

Vad det gäller revisorns uttalande tas som tidigare påpekat endast revisionsberättelsen i beaktande. Vi är medvetna om att revisorn kan ha påpekat förhållanden internt till företagsledningen som inte framkommer i revisionsberättelsen och som vore intressant för studien. Men eftersom revisorn arbetar under tystnadsplikt kommer sådan information aldrig att finnas tillgänglig.

3.3 Operationalisering

I tabell 2 presenteras en sammanfattning av upplysningskraven enligt IFRS 13 p. 93 (för fullständiga upplysningskrav se bilaga 2). Sammanfattningen har använts för att förenkla och

---

¹ I urvalsgruppen återfinns endast ett sådant företag, Bergs Timber.

² I urvalsgruppen återfinns endast ett sådant företag, Rörvik Timber.

förtydliga kraven på ett så objektivt och likvärdigt sätt som möjligt. Detta har underlättat insamling av informationen från årsredovisningarna.

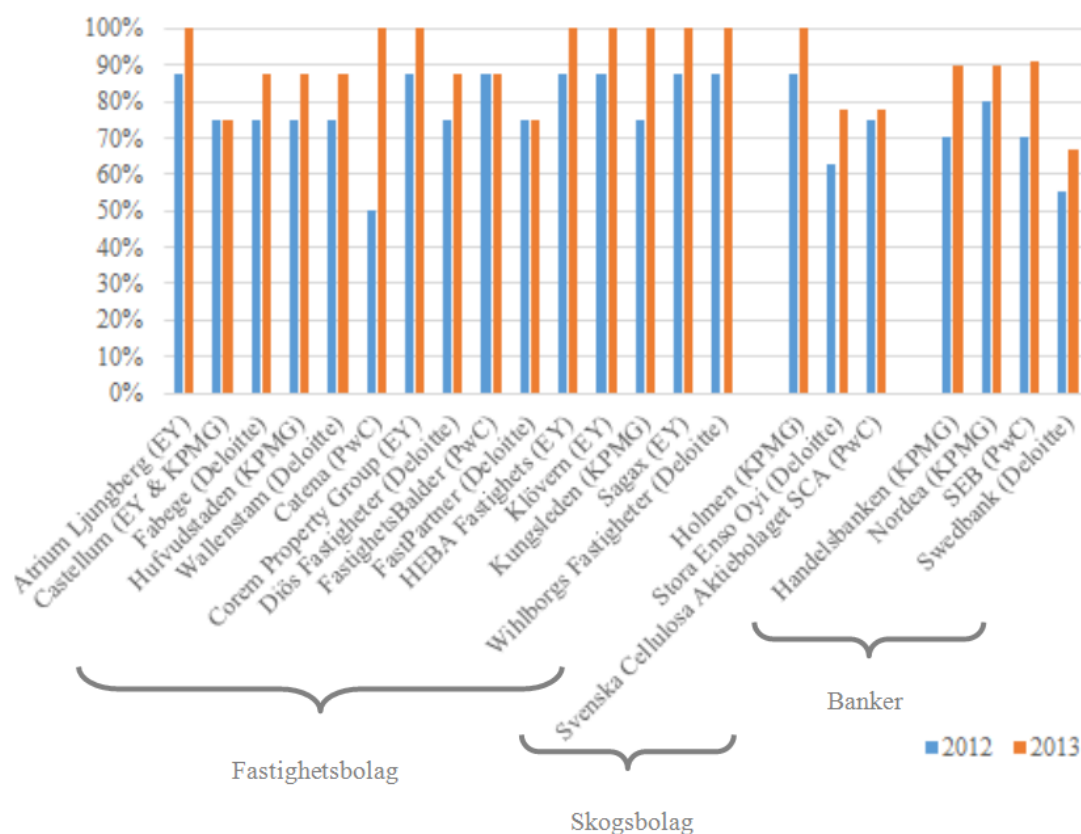
Upplyningskrav IFRS 13, p. 93	
a.	Anges värderingen vid återkommande värdering av verkligt värde vid rapportperiodens slut. Om icke återkommande värdering sker ska skälen till dessa värderingar ske.
b.	Vilken värderingshierarki verkligt värde hänförs till (Nivå 1, 2 eller 3).
c.	Överföringar från nivå 1 till 2 eller 2 till 1 (<i>inte aktuell för denna studie</i>).
d.	Om nivå 2 och 3 är aktuell, ska en beskrivning av värderingstekniken presenteras. Om förändring av värderingstekniken har skett måste företag lämna information om detta. Kvantitativ information ska också lämnas om betydande icke observerbara indata har använts vid värderingen till verkligt värde. Om företaget använder prisuppgifter från tredje part utan justering behöver företaget inte lämna kvantitativ information.
e. i.	För värderingar till nivå 3 måste företag göra en avstämning av ingående och utgående balans, med separat information om förändringar som kan tillskrivas: <ul style="list-style-type: none"> - den totala vinsten eller förlust för perioden, återfinns i resultatet.
e. ii.	För värderingar till nivå 3 måste företag göra en avstämning av ingående och utgående balans, med separat information om förändringar som kan tillskrivas: <ul style="list-style-type: none"> - den totala vinst eller förlust för perioden som redovisas i övrigt totalresultat.
e. iii.	För värderingar till nivå 3 måste företag göra en avstämning av ingående och utgående balans, med separat information om förändringar som kan tillskrivas: <ul style="list-style-type: none"> - inköp, försäljning, emissioner och betalningar ska upplysas.
e. iv.	För värderingar till nivå 3 måste företag göra en avstämning av ingående och utgående balans, med separat information om förändringar som kan tillskrivas: <ul style="list-style-type: none"> - beloppen för eventuella överföringar till eller från nivå 3 i hierarkin för verkligt värde Vidare ska skälen till överföringar presenteras (<i>för denna studie endast aktuell för banker</i>)
f.	Belopp av total vinst eller förlust som ingår i resultatet och kan tillskrivas förändringen i realiserad vinst eller förlust.
g.	Beskrivning av de värderingsprocesser som företaget använder. Hur företaget har gått till väga vid värdering.
h. i.	Förklaring till hur känslig värdering till verkligt värde är för förändring i icke observerbara indata, känslighetsanalys. Om det finns inbördes samband mellan dessa indata och andra icke observerbara indata ska en beskrivning finnas.
h. ii.	För finansiella tillgångar och skulder. Om olika förändringar skulle förändra verkligt värde i betydande utsträckning måste företaget lämna upplysning om detta samt effekten av förändringen. Upplysningen om ändringen ska visas hur den beräknats (<i>för denna studie endast aktuell för banker</i>).
i.	Om en icke-finansiell tillgång inte används på bästa sätt ska företaget upplysa om skälen varför tillgången inte används på det maximala och bästa sättet (<i>för denna studie endast tillämpbar på skog- och fastighetsbolag</i>).

Tabell 2. Sammanfattning av upplyningskraven enligt IFRS 13 p. 93 (egenarbetad).

4. Resultat

Studien visade att företagens finansiella rapporter skiljde sig relativt mycket åt i utformning, det vill säga företagen uppfyllde upplysningskraven på olika sätt. De finansiella rapporterna var dock mer likvärdiga i utformning år 2013 än år 2012.

Resultatet visar att ingen av de 22 undersökta företagen följde upplysningskraven enligt IFRS 13 p. 93 till 100 procent år 2012. Under år 2012 följde företagen upplysningskraven i genomsnitt till 77 procent. Under år 2013 visar resultatet dock att nio av företagen gjort en stor förbättring då de följde kraven till 100 procent och i genomsnitt följde de 22 undersökta företagen upplysningskraven till 90 procent. I genomsnitt ökade således antalet upplysningar enligt kraven i IFRS 13 med 13 procentenheter mellan år 2012 och år 2013. Av de nio företag som följde kraven till 100 procent år 2013 återfinns åtta stycken fastighetsbolag och ett skogsbolag. Se figur 2 för information om respektive företag.

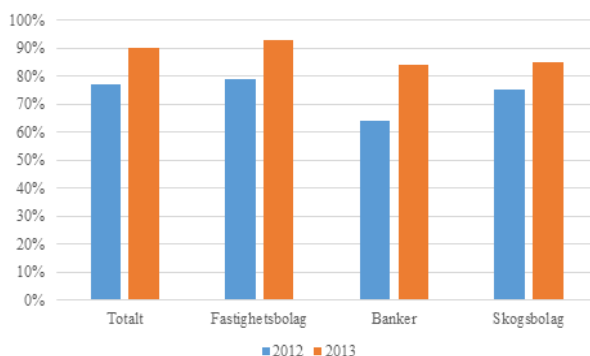

Figur 2. Efterlevnad av upplysningskraven enligt IFRS 13 (egenarbetad).³

Mellan år 2012 och år 2013 ökade 21 av företagen antalet upplysningar enligt IFRS 13. Det var endast fastighetsbolaget Castellum som inte ökade antalet upplysningar. År 2013 hade fastighetsbolagen högst efterlevnad av IFRS 13 p. 93 (genomsnitt 93 procent). Därefter hade

³ Rådata presenteras i bilaga 3.

skogsbolagen näst högst efterlevnad (85 procent) och till sist bankerna som följde kraven till 84 procent. Se figur 3.

Figur 3. Total och branschspecifik genomsnittlig efterlevnad av upplysningskraven (egenarbetad).

De upplysningskrav som företagen blivit bättre på att återge är framför allt (1) till vilken nivå i värderingshierarkin som tillgången tillhör. Innan IFRS 13 implementerades (den 1 januari 2013) var det endast bankerna som angav till vilken nivå i värderingshierarkin tillgången hänförde sig till. År 2013 redovisade alla företag förutom fastighetsbolaget FastPartner till vilken nivå i värderingshierarkin som tillgången tillhör. Den andra (2) förbättringspunkten är att företagen redovisade hur känsliga poster värderade till verkligt värde var för förändringar i icke observerbar indata (icke observerbar indata är de underliggande antagandena som är avgörande för vilket värde posten är upptagen till i de finansiella rapporterna). Den tredje (3) förbättringspunkten är att företagen återgav vilka skäl som gör att tillgångar flyttas till eller från nivå tre i värderingshierarkin (detta upplysningskrav var för studiens valda företaget endast aktuell för bankerna).

Den andra delen av studien innefattar en analys av revisionsberättelserna till de företag som inte följde upplysningskraven till 100 procent år 2013. Resultatet visar att ingen av revisionsberättelserna innehöll ett modifierat uttalande från revisorn gällande poster värderade till verkligt värde.

5. Diskussion

5.1 Verkligt värde och upplysningskrav

En av målsättningarna i och med införandet av IFRS var att den finansiella informationen som företag ger ut skulle utgöra ett bättre beslutsunderlag för olika typer av intressenter. En del av detta skulle göras genom att företag i stället för att värdera poster till anskaffningskostnad nu skulle kunna värdera dem till verkligt värde. Som redovisats ovan definieras verkligt värde enligt IFRS 13 som *"det pris som skulle erhållas vid en försäljning av en tillgång eller den ersättning som skulle erläggas för att överföra en skuld i en "normal" transaktion mellan marknadsaktörer vid tillfället då värdering görs"* och ska till skillnad från värdering till anskaffningskostnad återspegla marknadspriset. I teorin ska verkligt värde i högre utsträckning påverkas av marknaden än av företagsledningen men eftersom det sällan finns en perfekt och fullständig marknad sker detta sällan i verkligheten (Whittington, 2008).

Införandet av IFRS skulle även göra det enklare för intressenter att jämföra företags finansiella rapporter. Utifrån resultatet av denna studie visar det sig dock att de principbaserade redovisningsstandarderna IFRS till viss del gör att de finansiella rapporterna skiljer sig relativt mycket åt gällande upplysningskraven enligt IFRS 13. Det går dock att återfinna att företag inom respektive undersökta bransch hade mer likvärdiga rapporter i detta avseende. IFRS 13 har emellertid gjort att upplysningarna kring poster värderade till verkligt värde är mer likvärdiga mellan de studerade företagen år 2013 jämfört med år 2012.

De studerade företagen visar en likvärdig redovisningskvalitet som tidigare studier funnit där olika typer av upplysningskrav undersökts. År 2012 följde de studerade företagen upplysningskraven enligt IFRS 13 till 73 procent och år 2013 till 90 procent. I tidigare studier gällande upplysningskrav har företag följt upplysningskrav mellan cirka 70 till 90 procent. Utifrån tidigare forskning har det även visat sig att svenska företag ofta är bra på att följa upplysningskrav (Glaum et al., 2013; Vandemaele et al., 2005). Att hela nio företag (av de 22 undersökta företagen) följde kraven till 100 procent är således inte speciellt anmärkningsvärt eftersom samtliga studerade företag var noterade på Nasdaq OMX Stockholm.

Ett omdebatterat ämne gällande redovisningen är som tidigare nämnts balansgången mellan relevans och tillförlitlighet (Laux och Leuz, 2009). Den tidigare använda redovisningsmetoden, värdering till anskaffningskostnad, har ansetts skapa rapporter som är mer tillförlitliga medan den nuvarande metoden med värdering till verkligt värde ansetts skapa rapporter som är mer relevanta. Målet kring redovisningen är emellertid att skapa rapporter som både är relevanta och tillförlitliga. Ofta har värdering till verkligt värde ansetts ha en låg tillförlitlighet. IFRS 13 anser vi vara en av de standarder som kan höja tillförlitligheten för

poster värderade till verkligt värde. Detta på grund av att IFRS 13 givit användarna av de finansiella rapporterna större möjlighet att verifiera den finansiella informationen, vilket i längden kan skapa en högre grad av tillförlitlighet gällande poster värderade till verkligt värde. Intressenter har därför större möjlighet att skapa sig en egen uppfattning om antagandena bakom uppskattningarna kring poster värderade till verkligt värde är rimliga och även verifiera den information som finns i de finansiella rapporterna. Ett ytterligare sätt att öka tillförlitligheten skulle kunna vara att företagen själva inte får göra beräkningen av poster som ska värderas till verkligt värde. Många av de fastighetsbolag som ingår i denna studie använde en externt oberoende part som gjorde sådana värderingar. Ett införande av ett krav på externt oberoende beräkningar skulle kunna förminska företagsledningens möjlighet att manipulera till vilket värde en post är värderad till. En sådan övergång skulle praktiskt kunna ske genom en övergångsperiod där standarden skulle utformas på ett sådant sätt att det är önskvärt men till en början inte ett krav på en externt oberoende värdering av poster värderade till verkligt värde. Genom en sådan övergång ges möjlighet att utvärdera om detta förslag skulle fungera praktiskt samt hur kravet ska utformas för att ge bästa effekt. Genom fortsatt utveckling av redovisningsstandarder kring verkligt värde tror vi att det i framtiden är möjligt att nå målet att skapa finansiella rapporter som både är relevanta och tillförlitliga.

Att värdering till verkligt värde ansetts skapa finansiella rapporter med bristande tillförlitlighet beror på att standarder kopplade till värdering till verkligt värde varit mycket flexibla och framför allt i de fall då posten värderas till tredje nivån i värderingshierarkin. Flexibiliteten beror på att det antas att företagsledningen anses vara den som har bäst information för att avgöra vad en tillgång som saknar en marknad är värd. Med andra ord ges företagsledningen relativt stort utrymme att manipulera till vilket värde en post ska tas upp till i de finansiella rapporterna, såsom det var i fallen med exempelvis Enron, Worldcom och Prosovia. Genom de nya upplysningskraven enligt IFRS 13 begränsas dock företagsledningens möjlighet att manipulera sådana poster. Än så länge är IFRS 13 uppbyggd som tidigare standarder kopplade till verkligt värde, det vill säga att det är företagsledningen som anses vara den som har bäst information om en posts värde. Skillnaden är att företagen nu i bredare och mer detaljerad bemärkelse måste ange hur de har resonerat när de beräknat värdet av poster värderade till verkligt värde. Att IFRS 13 är relativt strikt kan dock innebära en viss risk eftersom ju striktare standarden är desto mindre flexibel blir den. Standardens flexibilitet är ändå en av de fördelar som finns för att redovisningsstandarder ska fungera på global nivå. Vi anser därför att det är av stor vikt att redovisningsstandarder utformas på ett sådant sätt att en väl avvägd nivå av flexibilitet skapas. Finanskrisen visar tecken på att redovisningsstandarder

gällande verkligt värde givit för stor flexibilitet för företagsledningens påverkan (Jaggi et al., 2010). En önskvärd utformning av standarderna är enligt vår uppfattning att de ska vara så pass flexibla att de går att anpassa till olika länders redovisningskultur och förhållanden samtidigt som de är så pass strikta att de inte ger för stort utrymme för företagsledningen att kunna påverka till vilket belopp poster är värderade i de finansiella rapporterna.

5.2 Revisorers uttalande

Enligt Carmona och Trombetta (2008) är principbaserade standarder mer komplexa att följa och därför krävs det högre kompetens både från de som arbetar med redovisningen och från revisorn som granskar de finansiella rapporterna. Även om IFRS 13 är en principbaserad standard är den ändå mer specificerad än tidigare standarder kopplade till verkligt värde, vilket torde förenkla för de som arbetar med redovisningen men även för revisorn. Detta sammantaget med att tidigare studier visar att stora revisionsbolag ofta har hög kvalitet när de granskar företag (Popova et al., 2013) gör att resultatet beträffande revisorns agerande, gällande uttalandet i revisionsberättelsen vid bristande upplysningar år 2013 rörande poster värderade till verkligt värde, är något förvånande.

Efter finanskrisen ifrågasattes revisorers kompetens och ofta diskuterades detta i förhållande till poster värderade till verkligt värde. Antagandet för denna studie var att revisorerna på grund av det minskade förtroendet från allmänheten därför skulle vara mer offensiva när det gäller de upplysningskrav som ska återfinnas i de finansiella rapporterna. Det kan naturligtvis vara så att revisorerna påpekat detta internt för företagsledningar eller att revisorerna har ansett att avsaknaden av upplysningar inte ger upphov till betydande fel, det vill säga att rapporterna ändå återspeglar företagets finansiella ställning på ett rättvist sätt. Det kan även vara så att när revisorerna inte ansett bristen på upplysningar som väsentlig kanske de har värvat om klientrelationen i stället för att göra ett modifierat uttalande. Detta eftersom ett sådant uttalande skulle kunna riskera framtida inkomster för revisionsbolagen. Som användare av de finansiella rapporterna är det dock enligt vår uppfattning avgörande att de nya upplysningskraven återfinns i de finansiella rapporterna för att revisorerna ska kunna verifiera informationen kring poster värderade till verkligt värde.

Att revisorerna stundtals var bristfälliga i att göra ett modifierat uttalande i de fall där upplysningar saknades stämmer dock till viss del överens med tidigare studier (Christensen et al. 2012). Tidigare studier visar att revisorer ofta är bristfälliga i sin granskning av poster värderade till verkligt värde och därför kanske det inte är orimligt att anta att revisorerna inte heller granskar upplysningskraven kring verkligt värde på ett optimalt sätt. Enligt vår

uppfattning är detta inte önskvärt eftersom målet med revisorernas arbete är att ge användarna högre tillit till att de finansiella rapporterna är korrekta. Genom att revisorerna gör ett modifierade uttalanden när företagen inte återger de upplysningar som IFRS 13 kräver skulle revisorerna kunna öka den bristande tillförlitligheten som värdering till verkligt värde innebär. Genom att företagen återger alla upplysningar enligt IFRS 13 skulle företagsledningarna och revisorerna tillsammans enligt Powers (2003) resonemang kunna skapa legitima finansiella rapporter. I de fall en revisor avstått från att göra ett modifierat uttalande trots att upplysningar saknats kan revisorn i detta avseende inte skapa den tillförlitlighet som hans eller hennes arbete ska medföra och därmed kan legitima finansiella rapporter i detta avseende inte heller skapas.

6. Slutsats

Syftet med denna uppsats är dels att undersöka hur stor effekt IFRS 13 haft på de upplysningar som företag ska lämna när de har poster värderade till verkligt värde och dels om revisorn gör ett modifierat uttalande om företagen inte följer upplysningskraven år 2013. Utifrån resultatet visar det sig att de undersökta företagen inom fastighets-, skogs- och banksektorn i högre uträkning upplyser om poster värderade till verkligt värde år 2013 än år 2012. I de fall företagen inte följde upplysningskraven till 100 procent var det dock ingen revisor som gjorde ett modifierat uttalande i de finansiella rapporterna gällande poster värderade till verkligt värde. Utifrån detta har således införandet av IFRS 13 givit effekt och på så vis torde den debatterade diskussionen kring verkligt värde ta en ny vändning.

Resultatet för denna studie ska beaktas ur ett svenskt perspektiv. Resultatet för denna studie visar inte vilken effekt IFRS 13 haft i resterande del av EU. Troligtvis borde dock införandet av IFRS 13 även givit en positiv effekt i andra länder. Vi kan däremot inte uttala oss om hur stor denna effekt är eftersom sådana bolag inte har ingått i studien.

Studiens valda branscher skulle kunna påverka resultatet. Fastighetsbolag, skogsbolag och banker är dock de typer av företag som innehar stora andelar poster värderade till verkligt värde enligt tredje nivån i värderingshierarkin. Därmed representerar studiens valda branscher en stor andel av hur stor effekt IFRS 13 haft.

Revisorernas roll vid granskning av poster värderade till verkligt värde behöver enligt vår uppfattning utvecklas och förbättras. Före införandet av IFRS 13 var många kritiska till huruvida revisorn överhuvudtaget på ett ändamålsenligt sätt skulle kunna granska poster värderade till verkligt värde då de är så pass komplexa och osäkra. Bell och Griffin (2012) menar att poster värderade till verkligt värde har en inneboende osäkerhet som inte går att minimera eller eliminera genom revision. Genom införandet av IFRS 13 anser vi dock att revisorer fått en möjlighet att till viss del se utöver de komplexa värderingsmodellerna och i stället fokusera på företags förmåga att uppfylla upplysningskraven. Om företaget lyckas förmedla information genom de obligatoriska upplysningskraven ger de användarna av de finansiella rapporterna en mycket bättre möjlighet att analysera informationen och därmed fungerar de finansiella rapporterna mycket bättre som beslutsunderlag. Att revisorerna som representerar de revisionsbolag som ingår i denna studie inte valde att göra ett modifierat uttalande i de fall då företagen inte följde upplysningskraven fullt ut anser vi därför vara missgynnande. Detta då vi tror att om revisorerna väljer att göra ett modifierat uttalande när upplysningar saknas skulle det vara ett bra sätt för dem att stärka tilltron till revisionsyrket. Vi är dock medvetna om att revisorerna skulle kunna anse att de brister som vissa företag har i sina

upplysningar gällande poster värderade till verkligt värde inte är av så pass betydande väsentlighet att de skulle göra ett modifierat uttalande. Ett modifierat uttalande från en revisor är trots allt aldrig bra för företaget i fråga och om revisorn anser att de bristande upplysningarna inte är betydande skulle ett modifierat uttalande kanske ha för stor inverkan på klientrelationen. Ett sätt att undvika detta scenario skulle kunna vara att införa strängare restriktioner eller förändra befintliga revisionsstandarder så att en revisor alltid var tvungen att uttala sig om poster värderade till verkligt värde och de upplysningar som företagen ska lämna kring sådana poster. På detta sätt skulle således tilltron till revisorernas arbete kring granskning av poster värderade till verkligt värde kunna öka utan att revisorerna skulle känna att klientrelationen skulle påverkas negativt.

6.1 Vidare studier

Det finns ett flertal studier som skulle kunna göras i framtiden inom detta forskningsområde. Dels skulle en studie av företag i andra delar av EU ge en samlad bild över IFRS 13 effekt. Dels skulle det även vara relevant att analysera hur företag på olika sätt kan uppfylla upplysningskraven enligt IFRS 13 eftersom vi funnit att det finns en relativt stor spridning på hur företag uppfyller kraven.

Ett annat område skulle kunna vara att studera och göra mer ingående analyser gällande vilka revisionsbolag som väljer att göra modifierade uttalanden och därmed analysera vilka revisionsbolag som upplevs som mest noggranna i sin revision. Detta är betydelsefullt att studera eftersom revisionsbolagen har ett oligopol på revisionsmarknaden. Om det visar sig att revisionsbolagen inte utför sina uppgifter till fullo är detta en besvärlig och icke önskvärd situation eftersom revisionsverksamheten för stora publika bolag inte är en marknad där fri konkurrens råder. Det är nämligen endast de så kallade "big four" revisionsbolagen (Deloitte, EY, KPMG, PwC) som har de resurser som krävs för att åta sig revisionsuppdrag för de största företagen. Denna studie har endast kunnat påvisa vilka revisionsbolag som har använts för respektive företag och vilka revisionsbolag som inte har valt att göra ett modifierat uttalande när företagen inte uppfyller upplysningskraven enligt IFRS 13, inga generella och väl avvägda slutsatser kan dock dras utifrån detta.

Det skulle även vara värdefullt att intervjua revisorer som arbetar med börsnoterade företag som innehar tillgångar eller skulder värderade till verkligt värde. Detta för att skapa en förståelse för revisorernas arbete kring denna granskning och vilka faktorer som påverkar revisorns incitament att göra ett modifierat uttalande.

Referenser

Svensk lagstiftning samt redovisnings- och revisionsstandarder

Aktiebolagslagen (2005:551)

IAS 39

IFRS 13

ISA 315

ISA 540

ISA 700

ISA 705

Ramverk för bestyrkandeuppdrag, FARs Samlingsvolym, Revision 2014, 10–25

Vetenskapliga artiklar och elektroniska källor

af Ekenstam, AC. & Brännström, D., 2013, *Tio år av skandaler - detta måste vi göra*, hämtad från <http://www.far.se/Press-och-opinion/Debattartiklar/Tio-ar-av-skandaler---detta-maste-vi-gora/>, 2014-11-10.

Ahmed, K., & Courtis, J. K. (1999). Associations between corporate characteristics and disclosure levels in annual reports: a meta-analysis, *The British Accounting Review*, 31(1), 35–61.

Arnold P. (2009). Global financial crisis: The challenge to accounting research, *Accounting, Organizations and Society*, Vol, 34, 803–809.

Balans, 2011, Verkligt värde i hetluften, nr 12, hämtad från: http://www.faronline.se.ezproxy.its.uu.se/Dokument/Balans/2011/BALANS_NR_12_2011/BALANS_2011_N12_A0016/?query=Debat-ten+kring+HQ+Bank%2c+IFRS+%28Internation-al+Financial+Reporting+Standards%29+och+v%C3%A4rdering+till+verkligt+v%C3%A4rde, 2014-12-08.

Barth, M. (1994). Fair value accounting: Evidence from investment securities and the market valuation of banks, *The Accounting Review*, LXIX (January (1)), 1–25.

Barth, M., Beaver W., & Landsman, W. (2001). The relevance of the value relevance literature for financial accounting standard setting: Another view. *Journal of Accounting and Economics* 31, 77–104.

Bell, T. B., & Griffin, J. B. (2012). Commentary on Auditing High-Uncertainty Fair Value Estimates. *Auditing: A Journal Of Practice & Theory*, 31(1), 147–155.

Benston, G.J., Bromwich, M. & Wagenhofer, A., 2006. Principles- versus rules-based accounting standards: The FASB's standard setting strategy, *ABACUS*, 42(2), 165–188.

Bergin, E. 2006, Krånglet uteblev med ny redovisning, hämtad från: http://www.svd.se/naringsliv/nyheter/varlden/kranglet-uteblev-med-ny-redovisning_7154793.svd, 2014-12-04.

Bergsell, T., Julander, O. & Sjöshult, F., 2010, *HQ-bank tvångslikvideras*, hämtad från: <http://www.expressen.se/ekonomi/hq-bank-tvangslikvideras-3431287/>, 2014-11-10.

Beyer, A., Cohen, D. A., Lys, T. Z., & Walther, B. R. (2010). The financial reporting environment: Review of the recent literature, *Journal of Accounting and Economics*, 50(2–3), 296–343.

Bowen, R. M., & Khan, U. (2014). Market reactions to policy deliberations on fair value accounting and impairment rules during the financial crisis of 2008–2009. *Journal Of Accounting & Public Policy*, 33(3), 233–259.

Carmona, S. & Trombetta, M. (2008). On the global acceptance of IAS/IFRS accounting standards: The logic and implications of the principles-based system. *Journal of Accounting and Public Policy*, 27(6), 455–461.

Carrington, T. (2010). An analysis of the demands on a sufficient audit: Professional appearance is what counts!, *Critical Perspectives on Accounting*, 21, 669–682.

Chen, W., Tan, H., & Wang, E. Y. (2013). Fair Value Accounting and Managers' Hedging Decisions. *Journal Of Accounting Research*, 51(1), 67–103.

Chiapello, E. & Medjad, K. (2009). An unprecedented privatisation of mandatory standard-setting: The case of European accounting policy. *Critical Perspectives on Accounting*, 20(4), 448–468.

Christensen, B. E., Glover, S. M., & Wood, D. A. (2012). Extreme Estimation Uncertainty in Fair Value Estimates: Implications for Audit Assurance. *Auditing: A Journal Of Practice & Theory*, 31(1), 127–146.

Craswell, A. T., Francis, J. R., & Taylor, S. L. (1995). Auditor brand name reputations and industry specializations. *Journal of accounting and economics*, 20(3), 297–322.

Damian, M., Strouhal, J., Bonaci, C., & Mustata, R. (2014). Financial Reporting Disclosure Practices: Particular Case of Fair Value Measurement. *International Advances In Economic Research*, 20(1), 123–124.

DeFond, M.L., T.J. Wong and S. Li (2000). The Impact of Improved Auditor Independence on Audit Market Concentration in China, *Journal of Accounting and Economics*, 28, 269–305.

- Glaum, M., Schmidt, P., Street, D. L., & Vogel, S. (2013). Compliance with IFRS 3- and IAS 36-required disclosures across 17 European countries: company- and country-level determinants, *Accounting and Business Research*, 43(3), 163–204.
- Gwilliam, D. & Jackson, R.H.G., (2008). Fair value in financial reporting: Problems and pitfalls in practice. A case study analysis of the use of fair valuation at Enron. *Accounting Forum*, 32, 240–259.
- Healy, P. M., & Palepu, K. G. (2001). Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature, *Journal of Accounting and Economics*, 31(1), 405–440.
- Hedelius, P. 2014, Revisorerna såg mellan fingrarna före HQs krasch. Hämtad från: http://www.svd.se/naringsliv/revisorerna-sag-mellan-fingrarna-fore-hqs-krasch_4000251.svd, 2014-12-08.
- Hellman, N. (2011). Chief Financial Officer Influence on Audit Planning. *International Journal of Auditing*, 15 (3), 247–274.
- Hogan, C.E., Rezaee, Z., Reley, R.A. and Velury, U.K. (2008). Financial statement fraud: Insights from the academic literature, *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 27(2), 231–252.
- Ireland, J.C. (2003). An empirical investigation of determinants of audit reports in the UK, *Journal of Business Finance and Accounting*, 30(7–8), 975–1016.
- Jaggi, B., Winder, J. P., & Lee, C. (2010). Is There a Future for Fair Value Accounting After the 2008–2009 Financial Crisis? *Review Of Pacific Basin Financial Markets & Policies*, 13(3).
- Laux, C. & Leuz, C., 2009. The crisis of fair-value accounting: Making sense of the recent debate, *Accounting, Organizations and Society*, 34, 826–83.
- Lennartsson, R., 2014, Att inte uttala sig är också ett uttalande, hämtad från: <http://www.tidningenbalans.se/nyheter/att-inte-uttala-sig-ar-ocksa-ett-uttalande/>, 2014-11-18.
- Lilien, S., Sarath, B., & Schrader, R. (2013). Normal Turbulence or Perfect Storm? Disparity in Fair Value Estimates. *Journal Of Accounting, Auditing & Finance*, 28(2), 192–211.
- Lindvall, P. 2010, Gömmer skogen bakom alla träd, hämtad från http://www.svd.se/naringsliv/branscher/energi-och-ravaror/gommer-skogen-bakom-alla-trad_7022257.svd, 2014-12-08.
- Lindvall, P. 2014, Fastighetsbranschens luftslott, hämtade från http://www.svd.se/naringsliv/pengar/bostad/fastighetsbranschens-avskrivningsbefriade-luftslott_3416484.svd, 2014-12-08.
- Lorentzon, J. 2013, Verkligt värde redovisning missar målet, hämtad från: <http://www.tidningenbalans.se/debatt/verkligt-varde-redovisning-missar-malet/>, 2014-11-10.
- Nelson, K. K. (1996). Fair value accounting for commercial banks: An empirical analysis of SFAS No. 107. *The Accounting Review*, LXXI (April), 161–182.
- Neurath, C. 2011, Skogsbolagen förskönar siffror, hämtad från: http://www.svd.se/naringsliv/skogsbolagen-forskonar-siffror_6336114.svd, 2014-10-10.
- Omar, B., & Simon, J. (2011). Corporate aggregate disclosure practices in Jordan. *Advances in Accounting*, 27(1), 166–186.
- Perry, J. & Nölke, A., (2006). The political economy of International Accounting Standards. *Review of International Political Economy*, 13(4), 559–586.
- Plating, G., Sapra, H. & Shin, S. 2008. Marking-to-Market: Panacea or Pandora's Box? *Journal Of Accounting Research*, 46(2), 435–460.
- Popova, T., Georgakopoulos, G., Sotiropoulos, I., & Vasileiou, K. Z. (2013). Mandatory Disclosure and Its Impact on the Company Value, *International Business Research*, 6(5), 1–16.
- Power, M. (2003). Auditing and the production of legitimacy, *Accounting, Organizations and Society*, 28, 379–394.
- Ruhnke, K. & Schmidt, M., (2014). The audit expectation gap: existence, causes, and the impact of changes, *Accounting & Business Research*, 44(5), 572–601
- Svernlöv, C. 2013 “Parallella världar[1] – Prosolviadomen och det aktiebolagsrättsliga skadestandsansvaret”, *Balans*, hämtad från: <http://www.tidningenbalans.se/fordjupning/parallella-varldar1-prosolviadomen-och-det-aktiebolagsrattsliga-skadestandsansvaret/>, 2014-12-03.
- Vandemaele, S. N., Vergauwen, P. G. M. C., & Smits, A. J. (2005). Intellectual capital disclosure in The Netherlands, Sweden and the UK: A longitudinal and comparative study, *Journal of Intellectual Capital*, 6(3), 417–426.
- Verrecchia, R. E. (2001). Essays on disclosure, *Journal of Accounting and Economics*, 32(1), 97–180.
- Wells, M. (2003). Forum: The accounting conceptual framework, *ABACUS*, 39(3), 273-278.
- Whittington, G. (2008). Fair value and the IASB/FASB Conceptual Framework Project: An alternative view, *ABACUS*, 44(2), 139–168.
- Zeff, A., (2002). Political Lobbying on Proposed Standards: A Challenge to the IASB. *Accounting Horizons*, 16(1), 43–54.

Bilaga 1

Följande företag har använts för studien. Samtliga 22 företag är noterade på Nasdaq OMX Stockholm.

	Företag	Revisionsbolag
Fastighetsbolag Large Cap	1. Atrium Ljungberg	EY
	2. Castellum	EY & KPMG
	3. Faberge	Deloitte
	4. Hufvudstaden	KPMG
	5. Wallenstam	Deloitte
Skogs- bolag Large Cap	6. Holmen	KPMG
	7. Stora Enso	Deloitte
	8. Svenska Cellulosa Aktiebolaget, SCA	PwC
Banker Large Cap	9. Handelsbanken	KPMG
	10. Nordea	KPMG
	11. SEB	PwC
	12. Swedbank	Deloitte
Fastighetsbolag Mid Cap	13. Catena	PwC
	14. CoremPropertyGroup	EY
	15. Diös Fastighet	Deloitte
	16. FastighetsBalder	PwC
	17. FastPartners	Deloitte
	18. HEBAFastighets	EY
	19. Klöver	EY
	20. Kungsleden	KPMG
	21. Sagax	EY
	22. WahlborgsFastigheter	Deloitte

Bilaga 2

IFRS 13 p. 93.

Ett företag åtminstone lämna följande information för varje klass av tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde (inbegripet värderingar baserade på verkligt värde inom tillämpningsområdet för denna standard) i rapporten över finansiell ställning efter första redovisningen:

a. För återkommande och icke återkommande värderingar till verkligt värde, värderingen till verkligt värde vid rapportperiodens slut, och för icke återkommande värderingar till verkligt värde, skälen till värderingen. Återkommande värderingar av tillgångar och skulder till verkligt värde är sådana värderingar som andra IFRS kräver eller tillåter i rapporten över finansiell ställning vid rapportperiodens slut. Icke återkommande värderingar av tillgångar eller skulder till verkligt värde är sådana värderingar som andra IFRS i vissa fall kräver eller tillåter i rapporten över finansiell ställning (exempelvis när ett företag värderar en tillgång som innehas för försäljning till verkligt värde efter avdrag för kostnader för försäljning i enlighet med IFRS 5 *Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter*, på grund av att tillgångens verkliga värde efter avdrag för kostnader för försäljning är lägre än dess redovisade värde).

b. För återkommande och icke återkommande värderingar till verkligt värde, den nivå i hierarkin som värderingarna till verkligt värde hänförs till i sin helhet (Nivå 1, 2 eller 3).

c. För tillgångar och skulder som innehas vid rapportperiodens slut och som återkommande värderas till verkligt värde, beloppen för eventuella överföringar mellan Nivå 1 och Nivå 2 i hierarkin för verkligt värde, skälen till dessa överföringar och företagets principer för att bestämma när överföringar mellan nivåerna anses ha ägt rum (se p. 95). Upplysning ska lämnas om överföring till varje nivå, och varje sådan överföring ska diskuteras skilt från överföringar från varje nivå.

d. För återkommande och icke återkommande värderingar till verkligt värde som hänförs till Nivå 2 och Nivå 3 i hierarkin för verkligt värde, en beskrivning av värderingstekniken eller värderingsteknikerna och de indata som använts vid värderingen till verkligt värde. Om det har skett en förändring i värderingsteknik (exempelvis en ändring från en marknadsansats till avkastningsvärdeansatsen eller användning av en ytterligare värderingsteknik) ska företaget lämna information om denna förändring och skälet eller skälen till förändringen. För värderingar till verkligt värde som hänförs till Nivå 3 i hierarkin för verkligt värde ska ett företag lämna kvantitativ information om betydande icke observerbara indata som använts vid värderingen till verkligt värde. Ett företag måste inte sammanställa kvantitativ information för att uppfylla detta upplysningskrav om kvantitativa icke observerbara indata inte tas fram av företaget vid värderingen till verkligt värde (exempelvis när ett företag använder priser från föregående transaktioner eller prisuppgifter från tredje part utan justering). När denna information lämnas kan dock inte företaget bortse från kvantitativa icke observerbara indata som är betydande för värderingen till verkligt värde och som är rimligen tillgängliga för företaget.

e. För återkommande värderingar till verkligt värde som hänförs till Nivå 3 i hierarkin, en avstämning av ingående och utgående balanser, med separat information om förändringar under perioden som kan tillskrivas

i. den totala vinsten eller förlusten för perioden som redovisas i resultatet samt den eller de poster i resultatet där dessa vinster eller förluster redovisas,

ii. den totala vinsten eller förlusten för perioden som redovisas i Övrigt totalresultat samt den eller de poster i Övrigt totalresultat där dessa vinster eller förluster redovisas,

iii. inköp, försäljningar, emissioner och betalningar (separat information om var och en av dessa typer av förändringar),

iv. beloppen för eventuella överföringar till eller från Nivå 3 i hierarkin för verkligt värde, skälen till dessa överföringar och företagets principer för att bestämma när överföringar mellan nivåerna anses ha ägt rum (se p. 95); upplysning ska lämnas om överföringar till Nivå 3, och varje sådan överföring ska diskuteras skilt från överföringar från Nivå 3.

f. För återkommande och icke återkommande värderingar till verkligt värde som hänförs till Nivå 3 i hierarkin för verkligt värde, beloppet av den totala vinst eller förlust för perioden i (e) (i) som ingår i resultatet och kan tillskrivas förändringen i realiserad vinst eller förlust på dessa tillgångar och skulder som innehas i slutet av rapportperioden, samt den post eller poster i resultatet där denna realiserade vinst eller förlust har redovisats.

g. För återkommande och icke återkommande värderingar till verkligt värde som hänförs till Nivå 3 i hierarkin för verkligt värde, en beskrivning av de värderingsprocesser som företaget använder (exempelvis hur ett företag bestämmer sina principer och förfaranden för värdering och hur det analyserar förändringar i värderingarna till verkligt värde mellan perioder).

h. För återkommande värderingar till verkligt värde som hänförs till Nivå 3 i hierarkin för verkligt värde:

i. För alla sådana värderingar, en förklarande beskrivning av hur känslig värderingen till verkligt värde är för förändringar i icke observerbara indata, om en förändring i dessa indata till ett annat belopp skulle kunna leda till en betydligt högre eller lägre värdering till verkligt värde. Om det finns inbördes samband mellan dessa indata och andra icke observerbara indata i värderingen till verkligt värde ska ett företag även lämna en beskrivning av dessa samband och av hur de skulle kunna öka eller minska effekten av förändringar i icke observerbara indata på värderingen till verkligt värde. I syfte att uppfylla detta upplysningskrav ska den förklarande beskrivningen av känsligheten för förändringar hos icke observerbara indata åtminstone omfatta de icke observerbara indata som upplysningarna avser i (d).

ii. För finansiella tillgångar och finansiella skulder, om en ändring i icke observerbara indata i syfte att återspegla möjliga alternativa antaganden skulle förändra det verkliga värdet i betydande utsträckning, ska ett företag ange detta och lämna upplysning om effekten av dessa ändringar. Företaget ska upplysa om hur effekten av en ändring till ett rimligt möjligt alternativt antagande beräknats. I detta syfte ska bedömningen av betydelse göras med hänsyn till resultatet, och samtliga tillgångar eller skulder, eller, när ändringar av det verkliga värdet redovisas i övrigt totalresultat, totalt eget kapital.

i. För återkommande och icke återkommande värderingar till verkligt värde, om den maximala och bästa användningen av en icke-finansiell tillgång är en annan än dess nuvarande användning, ska ett företag upplysa om detta och skälet till att den icke-finansiella tillgången används på ett annat sätt än det maximala och bästa.

Bilaga 3

Nedan presenteras studiens rådata. För namngivelse av företag se bilaga 1. För upplysningskrav se bilaga 2.

Företag:	Upplysningskrav IFRS 13 p. 93:	Rådata																					
		Fastighetsbolag - Large Cap					Skogsbolag - Large Cap			Banker - Large Cap				Fastighetsbolag - Mid Cap									
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
År 2013																							
a.		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
b.		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	
d.		1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
e. i.		1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
e. ii.		-	-	-	-	-	-	1	0	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
e. iii.		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
e. iv.		-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
f.		1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
g.		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
h. i.		1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	
h.ii.		-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
i.		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
År 2012																							
a.		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
b.		0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	
d.		1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	
e. i.		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
e. ii.		-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
e. iii.		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	
e. iv.		-	-	-	-	-	-	-	-	1	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
f.		1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
g.		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
h. i.		1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	
h.ii.		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
i.		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

1 Uppfyller upplysningskraven
0 Uppfyller inte upplysningskraven
- Inte aktuell